

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและสภาพปัญหา

ปัจจุบันโลกเข้าสู่ยุคสังคมดิจิทัลอย่างแท้จริงประกอบกับนโยบายรัฐบาลได้เร่งผลักดันให้มีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่งยั่งยืนและให้ความสำคัญต่อการพัฒนาวิจัยและการใช้ประโยชน์จากนวัตกรรม โดยข้อมูลขนาดใหญ่ หรือที่เรียกว่า Big Data เป็นนวัตกรรมทางเทคโนโลยีที่มีประโยชน์อย่างมาก เพราะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะสนับสนุนการทำงานของภาครัฐร่วมกับภาคเอกชนและประชาชน เนื่องจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัล ทำให้มีการผลิตข้อมูลในปริมาณมหาศาลในทุกวินาที ข้อมูลที่ถูกสร้างขึ้นส่วนใหญ่เป็นข้อมูลที่เกิดจากตัวบุคคลหรือประชาชนโดยตรง มีลักษณะสำคัญคือเป็นข้อมูลที่มีปริมาณมาก มีรูปแบบข้อมูลที่หลากหลายและมีความคลุมเครือเพราะได้รับมาจากหลายช่องทาง ฐานข้อมูลขนาดใหญ่จะมีคุณค่าก็ต่อเมื่อนำข้อมูลนั้นมารวบรวม วิเคราะห์เชิงลึกและการบริหารจัดการ จะทำให้สามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลได้อย่างเหมาะสม การใช้ประโยชน์และการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่จึงเป็นเครื่องมือที่มีความจำเป็นของภาครัฐในการขับเคลื่อนการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพและทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี สำหรับในประเทศไทยการใช้ Big Data มักถูกนำมาใช้เพื่อประโยชน์ในเชิงธุรกิจและการพาณิชย์ แต่ในด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้น ประเทศไทยยังขาดกลไกกฎหมายและแนวทางการนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ประโยชน์ ทั้งที่การวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่มีประโยชน์ต่อระบบงานยุติธรรมในหลายด้าน อาทิ ด้านการเฝ้าระวังและติดตาม ด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ด้านการคุ้มครองสิทธิและเยียวยาความเสียหายของเหยื่อ ด้านการสืบสวนสอบสวนและด้านพยานหลักฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาชญากรรมทางการเงินที่เกิดขึ้นง่ายและรวดเร็วตามเทคโนโลยีที่

เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีการกระทำความผิดที่ซับซ้อนมากยิ่งขึ้นและส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ สังคมและประชาชนเป็นจำนวนมาก¹

อย่างไรก็ดี การกำหนดนโยบายทางอาญาในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมการเงินในปัจจุบัน ยังไม่ได้นำข้อมูลขนาดใหญ่ที่มีอยู่มาใช้ประโยชน์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากยังขาดกลไกกฎหมาย วิธีการและแนวทางการนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์ ประกอบกับรูปแบบของอาชญากรรมการเงินมีความเกี่ยวข้องกับกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาจำนวนมาก จนไม่สามารถที่จะจำแนกประเภทของอาชญากรรมการเงินและกำหนดขอบเขตหรือนิยามที่ชัดเจนเป็นมาตรฐานเดียวกันได้ อีกทั้งการเก็บจัดข้อมูลอาชญากรรมของหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายของประเทศ ตั้งแต่ลักษณะการกระทำความผิด ความเสียหาย ข้อมูลเกี่ยวกับผู้กระทำความผิดและข้อมูลของเหยื่อ จะเป็นการจัดเก็บข้อมูลตามฐานความผิดในกฎหมายและตามขอบเขตอำนาจหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยเฉพาะการเก็บข้อมูลจากหน่วยงานต้นทางของกระบวนการยุติธรรมที่ถือว่ามีความสำคัญที่สุดคือในชั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจ ในสถานีตำรวจที่จัดเก็บข้อมูลและกลั่นกรองข้อมูลในเบื้องต้นก่อนที่ข้อมูลดังกล่าวจะไปสู่ขั้นตอนในภารกิจของหน่วยงานอื่น ซึ่งข้อมูลสถิติอาชญากรรมที่เชื่อถือได้มีความสำคัญมากต่อการวัดการเปลี่ยนแปลงของระดับอาชญากรรม การติดตามตรวจสอบ การตอบสนองต่ออาชญากรรมของรัฐ การประเมินนโยบาย และการทำความเข้าใจแง่มุมต่าง ๆ ของอาชญากรรมในบริบทที่แตกต่างกัน แม้จะมีข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากขั้นตอนต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอยู่แล้ว แต่ยังคงจำเป็นต้องมีการเก็บข้อมูลเพื่อจุดประสงค์เฉพาะ จึงจะได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับใช้ในการกำหนดนโยบายอาญาที่สำคัญในการบังคับใช้กฎหมาย

หากพิจารณาจากมาตรฐานระหว่างประเทศว่าด้วยการจำแนกประเภทอาชญากรรมเพื่อประโยชน์ทางสถิติ (INTERNATIONAL CLASSIFICATION OF CRIME FOR STATISTICAL PURPOSES 2015) อันเป็นมาตรฐานระหว่างประเทศที่มีการพัฒนาขึ้นโดยใช้หลักการและกรอบการจำแนกประเภทอาชญากรรมเพื่อประโยชน์ทางสถิติที่จัดทำขึ้นโดยคณะทำงานเฉพาะกิจร่วมระหว่างคณะกรรมการ

¹ Big Data Experience Center, Big Data ในภาครัฐกับการใช้งานเพื่อประโยชน์สาธารณะ, แหล่งที่มา <http://bigdataexperience.org/big-data-and-benefits-for-public-services/>, เข้าถึงเมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2565.

เศรษฐกิจแห่งสหประชาชาติสำหรับยุโรปและสำนักงานสหประชาชาติว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมด้านการจำแนกประเภทอาชญากรรม (UNECE-UNODC Joint Task Force on Crime Classification) และรับรองโดยที่ประชุมร่วมนักสถิติยุโรปใน ปี 2555 และจัดทำแล้วเสร็จในปี 2558 โดยได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการสถิติแห่งสหประชาชาติตามข้อตกลงที่ 44/110 และจากคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ ข้อมติที่ 2013/37 จะพบว่า มาตรฐานระหว่างประเทศว่าด้วยการจำแนกประเภทอาชญากรรมเพื่อประโยชน์ทางสถิติ (มาตรฐาน ICCS) เป็นการจำแนกความผิดทางอาญาตามแนวคิด นิยามและหลักการที่ตกลงกันเป็นสากล เพื่อให้สถิติอาชญากรรมมีความสอดคล้องและนำไปเปรียบเทียบกันได้ในระดับสากลมากยิ่งขึ้นและเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการวิเคราะห์ในระดับประเทศและระหว่างประเทศ โดยมาตรฐาน ICCS ได้กำหนดกรอบในการสร้างและเปรียบเทียบข้อมูลทางสถิติไว้อย่างเป็นระบบระหว่างหน่วยงานยุติธรรมทางอาญาและระบบกฎหมายของประเทศต่าง ๆ ทำให้สามารถนำมาตรฐาน ICCS ไปใช้กับข้อมูลอาชญากรรมทุกรูปแบบได้ไม่ว่าข้อมูลนั้นจะได้มาจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาขั้นตอนในชั้นตำรวจ อัยการ ศาล เรือนจำ รวมถึงเหยื่ออาชญากรรมด้วย ซึ่งในระดับนานาชาติ มาตรฐาน ICCS ช่วยให้นำข้อมูลอาชญากรรมของประเทศต่างๆ มาเปรียบเทียบกันได้ดียิ่งขึ้น แนวคิดและนิยามที่เป็นมาตรฐานเดียวกันจะช่วยให้การเก็บ การวิเคราะห์ และการเผยแพร่ข้อมูลเป็นไปอย่างมีระบบ และยังช่วยวิเคราะห์อาชญากรรมข้ามชาติในเชิงลึกในระดับประเทศ

อย่างไรก็ดี มีความท้าทายในการพัฒนามาตรฐาน ICCS ในกรณีที่มีการกำหนดนิยามความผิดไว้โดยเฉพาะในแต่ละประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่สถิติอาชญากรรมในระดับประเทศจะใช้เกณฑ์ความผิดทางอาญาตามนิยามของระบบกฎหมายอาญาของแต่ละประเทศ ในมาตรฐาน ICCS จึงใช้วิธีการจำแนกประเภทอาชญากรรมโดยคำนึงถึงลักษณะการกระทำความผิดมากกว่าฐานความผิด ทำให้สามารถลดปัญหาการจำแนกประเภทอาชญากรรมที่เกิดจากความซับซ้อนทางกฎหมายได้ ทำให้การจำแนกประเภทอาชญากรรมมีความเรียบง่ายและสามารถนำไปใช้ได้ทั่วโลก

ด้วยเหตุนี้ จึงเห็นถึงความจำเป็นในการศึกษาวิจัยเพื่อปฏิรูประบบการจัดเก็บข้อมูลอาชญากรรมทางการเงิน โดยศึกษารูปแบบการจัดเก็บข้อมูลให้สอดคล้องและเป็นไปตามมาตรฐาน ICCS อันเป็นมาตรฐานสากลระหว่างประเทศ จะทำให้สามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลได้อย่างเหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายทางอาญาและความยุติธรรมในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม

การเงินที่เกิดขึ้น และสามารถวิเคราะห์แนวโน้มรูปแบบอาชญากรรมการเงินที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต วิเคราะห์พฤติกรรมของผู้กระทำความผิด ความเสียหายของเหยื่อ ทำให้ภาครัฐสามารถวางนโยบายอาญา ในการแก้ไขปัญหาได้อย่างเท่าทันความซับซ้อนของอาชญากรรมในยุคโลกาภิวัตน์ ไม่ว่าในด้านการเฝ้า ระวังและติดตาม ด้านการป้องกันและปราบปราม ด้านการคุ้มครองและเยียวยาความเสียหายของเหยื่อ ด้านการสืบสวนสอบสวน หรือด้านพยานหลักฐาน ทำให้กระบวนการยุติธรรมซึ่งเป็นกลไกสำคัญของรัฐใน การสร้างความเป็นธรรมและความสงบเรียบร้อยของสังคม เป็นกระบวนการยุติธรรมที่เข้าถึงได้สำหรับ ประชาชน สามารถสร้างความสงบเรียบร้อยและความเป็นธรรมในสังคมได้อย่างยั่งยืน และเป็นการศึกษา ในประเด็นที่ตอบประเด็นยุทธศาสตร์ประเทศว่าด้วย กลุ่มเรื่องสังคมสูงวัยและสังคมไทยในศตวรรษที่ 21 (5) การลดความเหลื่อมล้ำ กล่าวคือ การศึกษาแนวทางการปฏิรูประบบการจัดเก็บข้อมูลและการจำแนก ประเภทอาชญากรรมการเงินของประเทศไทยโดยยึดหลักการจำแนกตามมาตรฐานสากล (INTERNATIONAL CLASSIFICATION OF CRIME FOR STATISTICAL PURPOSES 2015) เป็นการศึกษา เพื่อให้เกิดการเพิ่มโอกาสของประชาชนในการเข้าถึงบริการ/กระบวนการของรัฐและกระบวนการยุติธรรม ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในประเด็นด้านการบังคับใช้กฎหมายและการดำเนินคดีอาญาเพื่อลดความเหลื่อม ล้ำและความล่าช้าในกระบวนการยุติธรรม และการส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมให้มีมาตรฐานระดับสากล และบังคับใช้ให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม ให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างมี ประสิทธิภาพและการกำหนดโทษที่มีความเหมาะสมกับการกระทำผิดที่เป็นอาชญากรรมการเงิน โดยใน ปัจจุบันมีหลายประเทศที่ได้นำหลักการ ICCS มาใช้ เช่น สหภาพยุโรป และสาธารณรัฐเกาหลี เนื่องจาก หลักการ ICCS เป็นมาตรฐานสากลที่สามารถนำมาใช้ในการเก็บข้อมูลสถิติทางอาชญากรรมในทุกรูปแบบ โดยการจำแนกความผิดทางอาญาตามแนวคิด นิยาม และหลักการที่ตกลงกันเป็นสากล ซึ่งการเก็บข้อมูล แบบ ICCS จะสามารถลดปัญหาเรื่องความแตกต่างกันในระบบกฎหมายของแต่ละประเทศ เนื่องจาก รูปแบบการเก็บข้อมูลจะไม่เก็บข้อมูลอาชญากรรมตามฐานความผิดตามตัวบทของกฎหมาย แต่จะเก็บ ข้อมูลจากการจัดหมวดหมู่อาชญากรรมตามลักษณะของพฤติกรรมการกระทำความผิดอาญาทุกรูปแบบ ทั้งนี้ เพื่อให้ได้สถิติอาชญากรรมมีความสอดคล้องและนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลทางอาญา โดยสามารถเก็บ สถิติอาชญากรรมได้ทุกขั้นตอนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ไม่ว่าจะเป็นชั้นตำรวจ อัยการ ศาล เรือนจำ นอกจากนี้ยังรวมถึงการเก็บข้อมูลที่ได้จากการสำรวจข้อมูลเหยื่อ ดังนั้น การนำระบบการจัดเก็บ

ข้อมูลแบบ ICCS มาใช้ในประเทศไทยจึงก่อให้เกิดประโยชน์แก่หน่วยงานรัฐอย่างยิ่งแม้ในระยะแรกอาจต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจในการจัดเก็บข้อมูลอาชญากรรมเพื่อให้สอดคล้องตามมาตรการที่ ICCS ได้วางมาตรฐานไว้ก็ตาม แต่หากต่อมาทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเก็บสถิติอาชญากรรมทางการเงินได้มีการนำมาตรการ ICCS มาใช้ย่อมก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการบูรณาการข้อมูลระหว่างหน่วยงาน อีกทั้งยังประโยชน์แก่รัฐในการวางนโยบาย ยิ่งไปกว่านั้น ยังก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลสถิติทางอาญาในระหว่างประเทศต่างๆ ได้ เนื่องจากการเก็บข้อมูลอาชญากรรมมีความสอดคล้องกัน

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

- 1) เพื่อศึกษารูปแบบ ลักษณะการกระทำความผิด การจำแนกประเภทอาชญากรรมการเงินของประเทศไทย และระบบการจัดเก็บข้อมูลอาชญากรรมการเงินโดยหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายในกระบวนยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทย
- 2) เพื่อศึกษาการจำแนกลักษณะความผิดในกลุ่มอาชญากรรมการเงินตามมาตรฐานระหว่างประเทศว่าด้วยการจำแนกประเภทอาชญากรรมเพื่อประโยชน์ทางสถิติ (INTERNATIONAL CLASSIFICATION OF CRIME FOR STATISTICAL PURPOSES 2015) และศึกษาแนวทางการจำแนกประเภทอาชญากรรมตามกฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ สหภาพยุโรปและสาธารณรัฐเกาหลี
- 3) เพื่อศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมายเพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมการเงินของประเทศไทย
- 4) เพื่อศึกษาแนวทางการปฏิรูประบบการจัดเก็บข้อมูลอาชญากรรมและจำแนกประเภทอาชญากรรมการเงินเพื่อพัฒนากระบวนยุติธรรมของประเทศไทย
- 5) เพื่อเสนอแนะแนวทางการเตรียมความพร้อมของภาครัฐทั้งทางด้านกฎหมายและการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อสนับสนุนระบบการจัดเก็บข้อมูลและจำแนกประเภทอาชญากรรมการเงินที่สอดคล้องและเป็นไปตามมาตรฐานสากล

1.3 ขอบเขตการศึกษาวิจัย

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาในประเด็นดังต่อไปนี้

- 1) การจัดเก็บข้อมูลอาชญากรรมการเงินของประเทศไทยและข้อจำกัดที่เกิดจากการจัดเก็บข้อมูลและการจำแนกประเภทอาชญากรรมการเงินของประเทศไทย
- 2) การจำแนกประเภทอาชญากรรมการเงินโดยหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายของประเทศไทย ได้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมสอบสวนคดีพิเศษ สำนักงานอัยการสูงสุด และสำนักงานศาลยุติธรรม
- 3) การจำแนกประเภทอาชญากรรมโดยเฉพาะในกลุ่มอาชญากรรมการเงินตามมาตรฐานระหว่างประเทศว่าด้วยการจำแนกประเภทอาชญากรรมเพื่อประโยชน์ทางสถิติ (INTERNATIONAL CLASSIFICATION OF CRIME FOR STATISTICAL PURPOSES 2015)
- 4) ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายกับอาชญากรรมการเงินของประเทศไทย
- 5) แนวทางการปฏิรูประบบการจำแนกประเภทอาชญากรรมการเงินเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย
- 6) จัดทำข้อเสนอแนะแนวทางการเตรียมความพร้อมของภาครัฐทั้งทางด้านกฎหมายและการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อสนับสนุนระบบการจัดเก็บข้อมูลและจำแนกประเภทอาชญากรรมการเงินที่สอดคล้องและเป็นไปตามมาตรฐานสากล

1.4 นิยามศัพท์

อาชญากรรม (Crime) หมายถึง การฝ่าฝืนหรือการละเมิดขอบเขตจำกัดของพฤติกรรมมนุษย์ซึ่งมีบทลงโทษตามกฎหมายอาญาของประเทศ

อาชญากรรมการเงิน (Financial Crime) หมายถึง การกระทำความผิดเกี่ยวกับการเงิน ความผิดเกี่ยวกับสถาบันการเงิน และความผิดเกี่ยวกับหลักทรัพย์ การธนาคารและสถาบันการเงิน ซึ่งเป็นความผิดที่มีลักษณะสำคัญคือ ผลของการกระทำความผิดได้ไปซึ่งเงิน หรือทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์ในลักษณะที่เป็นตัวเงิน และเป็นความผิดที่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ ระบบการเงิน ระบบการคลังและความเชื่อมั่นในการลงทุนของประเทศ

ข้อมูลอาชญากรรม (Crime Information) หมายถึง ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะและรูปแบบการกระทำความผิด ลักษณะความเสียหาย ลักษณะของเหยื่อหรือผู้เสียหายและมูลค่าความเสียหายในคดี

มาตรฐานระหว่างประเทศว่าด้วยการจำแนกประเภทอาชญากรรมเพื่อประโยชน์ทางสถิติ (INTERNATIONAL CLASSIFICATION OF CRIME FOR STATISTICAL PURPOSES - ICCS) หมายถึง มาตรฐานสากลที่นำมาใช้ในการเก็บข้อมูลสถิติทางอาชญากรรมในทุกรูปแบบโดยการจำแนกความผิดทางอาญาตามแนวคิด นิยาม และหลักการที่ตกลงกันเป็นสากล ซึ่งการเก็บข้อมูลแบบ ICCS จะสามารถลดปัญหาเรื่องความแตกต่างกันในระบบกฎหมายของแต่ละประเทศ เนื่องจากรูปแบบการเก็บข้อมูลจะไม่เก็บข้อมูลอาชญากรรมตามฐานความผิดตามตัวบทของกฎหมาย แต่จะเก็บข้อมูลจากการจัดหมวดหมู่อาชญากรรมตามลักษณะของพฤติกรรมการกระทำความผิดอาญาทุกรูปแบบ ทั้งนี้ เพื่อให้ได้สถิติอาชญากรรมมีความสอดคล้องและนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลทางอาญา โดยสามารถเก็บสถิติอาชญากรรมได้ทุกขั้นตอนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ไม่ว่าจะเป็นชั้นตำรวจ อัยการ ศาล เรือนจำ นอกจากนี้ยังรวมถึงการเก็บข้อมูลที่ได้จากการสำรวจข้อมูลเหยื่อ

การไม่ทับซ้อนกัน (Mutual Exclusivity) หมายถึง การนำมาตรฐาน ICCS มาใช้จำแนกความผิดแต่ละประเภทไว้ในหมวดหมู่ได้เพียงหมวดเดียวเท่านั้นโดยไม่มีการทับซ้อน โดยคำอธิบายแต่ละหมวดหมู่จะให้นิยามเหตุการณ์หรือพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน อีกทั้งให้แนวทางเพิ่มเติมจากกรณีที่นับรวมและไม่นับรวมตามกฎหมาย ซึ่งจะช่วยให้ขอบเขตของแต่ละหมวดหมู่ชัดเจนขึ้น

การใช้วิธีแยกย่อยอาชญากรรมเพิ่มเติม หรือ “แท็ก” (Tag) หมายถึง วิธีจัดการกับกรณีที่ตัวแปรแยกย่อยให้รายละเอียดเพิ่มเติมทำให้สามารถบันทึกข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับความผิดซึ่งจำเป็นสำหรับอธิบายลักษณะของผู้กระทำผิดและผู้เสียหายได้ลึกซึ้งมากขึ้น

การครอบคลุมข้อมูลทั้งหมด (Exhaustiveness) หมายถึง การระบุการกระทำหรือเหตุการณ์ที่รับทราบกันโดยทั่วไปว่าเป็นความผิดทางอาญาในประเทศจำนวนหลายประเทศ ซึ่งมาตรฐาน ICCS จะไม่รวมหมวดหมู่การจำแนกประเภทสำหรับเหตุการณ์ที่โดยทั่วไปถือเป็นความผิดทางปกครอง

ความเป็นไปได้ในเชิงสถิติ (Statistical Feasibility) “ความเป็นไปได้ในเชิงสถิติของการจำแนก หมายถึง ข้อมูลที่สังเกตได้เท่าที่มีอยู่ต้องสามารถจัดเข้าหมวดหมู่ในการจำแนกประเภทได้ เช่น ต้องสามารถจำแนกบนพื้นฐานของข้อมูลที่สมควรจะมีได้จากการตั้งคำถามในการสำรวจทางสถิติหรือจาก

แบบฟอร์มทางการ มาตรฐาน ICCS รองรับหลักการนี้ โดยการให้คำนิยามการกระทำที่เป็นอาชญากรรมอย่างระมัดระวังตามคำอธิบายลักษณะพฤติกรรม รวมทั้งมีการให้ตัวอย่างกรณีที่นับรวมและไม่นับรวมในแต่ละหมวดหมู่ตามกฎหมายด้วย

1.5 วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย

1. การวิจัยเอกสาร (Documentary Research)

การดำเนินการวิจัยโดยการวิจัยเอกสาร เป็นการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ทั้งจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources) ประกอบด้วย ตั๋วบทกฎหมาย กฎกระทรวง ระเบียบและคำสั่ง ข้อบังคับของกระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานราชการต่างๆ รวมถึงคำพิพากษาต่างๆ และจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) ประกอบด้วย ตำรากฎหมาย รายงานการวิจัย ตำรา บทความในวารสาร เอกสารการสัมมนา และข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตในรูปแบบของเว็บไซต์ เอกสารที่เกี่ยวข้องนี้มีทั้งเอกสารไทยและต่างประเทศ ซึ่งส่วนหนึ่งของการวิจัยเอกสารนี้จะปรากฏอยู่ในบทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรมและเป็นข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการจัดประชุมกลุ่มย่อย

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนทั้งสิ้น 10 ท่าน โดยพิจารณาถึงการได้ข้อมูลที่ครอบคลุมประเด็นสำคัญเกี่ยวกับแนวทางการปฏิรูประบบการจัดเก็บข้อมูลและจำแนกประเภทอาชญากรรมการเงินเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบายอาญาและเพื่อประโยชน์ในระบบงานยุติธรรมในด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมการเงิน โดยจะดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงและส่งแบบสัมภาษณ์ล่วงหน้า เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่จะใช้ในการวิเคราะห์ร่วมกับวิธีการวิจัยวิธีอื่น

3. การจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group)

ดำเนินการจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ในประเด็นปัญหาและอุปสรรคในการจัดเก็บข้อมูลและการจำแนกประเภทอาชญากรรมการเงินของประเทศไทย จำนวน 2 ครั้ง ครั้งละประมาณ 20 คน ประกอบด้วย ครั้งที่ 1 พื้นที่กรุงเทพมหานคร ครั้งที่ 2 พื้นที่จังหวัดเชียงใหม่

4. การจัดสัมมนารับฟังความคิดเห็น

ดำเนินการจัดสัมมนารับฟังความคิดเห็น (Hearing) เพื่อนำเสนอผลการศึกษาของโครงการวิจัยและรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้เสีย จำนวนไม่ต่ำกว่า 50 คน และนำผลการรับฟังความคิดเห็นมาพิจารณาประกอบเพื่อแก้ไขปรับปรุงรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นและเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดเก็บข้อมูลอาชญากรรมและหน่วยงานในการกำหนดนโยบายการป้องกันและปราบปรามการอาชญากรรมทางการเงิน

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพที่ระบุไว้ มีดังนี้

- 1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (ระบุประเด็นสัมภาษณ์ที่กำหนดไว้ล่วงหน้า)
- 2) การจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ ประเด็นในการประชุมกลุ่มย่อย (ระบุประเด็นตามขอบเขตการวิจัย)
- 3) การจัดสัมมนารับฟังความคิดเห็น (Hearing) เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบแสดงความเห็นและข้อเสนอ (ระบุประเด็นตามข้อเสนอแนะของงานวิจัย)

1.6 ประโยชน์ที่ได้รับ

การศึกษาเพื่อวิเคราะห์แนวทางการปฏิรูประบบการจัดเก็บข้อมูลอาชญากรรมและการจำแนกประเภทอาชญากรรมการเงิน จะทำให้ประเทศไทยมีการจำแนกประเภทอาชญากรรมการเงินที่เป็นไปตามมาตรฐาน ICCS ซึ่งเป็นมาตรฐานสากลและนำไปสู่การวิเคราะห์แนวโน้มรูปแบบอาชญากรรมการเงินที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ทำให้ภาครัฐสามารถวางนโยบายทางอาญาในการแก้ไขปัญหาได้อย่างเท่าทันต่อ

ความซับซ้อนของอาชญากรรม หน่วยงานภาครัฐสามารถนำผลการวิจัยมาใช้ในการกำหนดนโยบายในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมการเงินและเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมอย่างแท้จริง โดยประชาชนจะมีส่วนร่วมในกระบวนการให้ข้อมูลที่มาของข้อมูลและได้รับประโยชน์จากข้อมูลร่วมกันระหว่างภาครัฐและประชาชน

หน่วยงานที่จะนำผลงานวิจัยครั้งนี้ไปใช้ประโยชน์โดยตรง ได้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมสอบสวนคดีพิเศษ สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานศาลยุติธรรม กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ที่จะนำผลงานวิจัยไปใช้ในเป็นแนวทางในการจัดทำระบบการจัดเก็บข้อมูลอาชญากรรมการเงินในหน่วยงานตน และกำหนดแผนยุทธศาสตร์และแผนการปฏิบัติงานให้รองรับกับแนวโน้มการเกิดอาชญากรรมการเงิน นอกจากนี้ หน่วยงานอื่นยังสามารถนำผลงานวิจัยไปใช้ในส่วนที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิรูประบบการจัดเก็บข้อมูลและการใช้ประโยชน์จากข้อมูลในองค์กร

